

Nr 175.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet; given Stockholms slott den 5 mars 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gösta Bagge.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för social-, finans- och försvarsdepartementen anför härfter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge följande.

Under punkten 72 i 1943 års åttonde huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som bleve riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1943/44

dels till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar ett förslagsanslag av 4,185,000 kronor;

dels till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader ett förslagsanslag av 3,100,000 kronor;

dels till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar ett förslagsanslag av 1,845,000 kronor;

dels ock till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader ett förslagsanslag av 1,535,000 kronor.

Sedan utredningen i dessa ärenden numera slutförts, ber jag få ånyo anmäla nämnda anslagsfrågor. Tillika anhåller jag att få anmäla uppkommen fråga om disposition av anslag till utrustning vid karolinska sjukhuset.

I. Fortsatta besparings- och rationaliseringsundersökningar.

A. Inledning.

Verksamheten vid karolinska sjukhuset påbörjades till största delen år 1940. Hela sjukhusanläggningen, vilken omfattar kliniker med 1,056 vårdplatser jämte polikliniker, behandlingsavdelningar m. m., är nu tagen i bruk utom en vårdavdelning på ögonkliniken. Till sjukhuset är såsom ett filialsjukhus knutet garnisonssjukhuset, vilket tillsammans med militära vårdavdelningar vid karolinska sjukhuset bildar de s. k. garnisonsavdelningarna. I karolinska sjukhuset äro också inlemmade forskningsavdelningarna av Konung Gustaf V:s jubileumsklinik, vilkas avlöningskostnader redovisas särskilt under sjukhusets avlöningsstat. Beträffande serafimerlasarettet må nämnas, att neurokirurgiska kliniken under innevarande budgetår utvidgas genom överflyttning till den förutvarande ögonklinikbyggnaden.

I början av den rådande kristiden vidtogos vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet vissa smärre besparingsåtgärder. År 1941 verkställdes där- efter av särskilda av besparingsberedningen tillkallade sakkunniga en ingående utredning rörande möjliga besparings- och rationaliseringsåtgärder vid de båda sjukhusen. De sakkunnigas förslag åsyftade huvudsakligen att minska belastningen på karolinska sjukhusets avlöningsanslag genom indragning av personal, utbyte av befattningar i högre lönegrader mot sådana i lägre lönegrader samt bättre tillvaratagande av personalens arbetskraft. Därjämte föreslogo de sakkunniga åtgärder för nedbringande av belastningen på omkostnadsanslagen och ökning av inkomsterna vid sjukhusen. Sakkunnigförslaget innebar besparingar till ett belopp av omkring 370,000 kronor. Över förslaget avgåvos ett flertal yttranden. Direktionen för karolinska sjukhuset (inom vilken dock skiljaktiga meningar anfördes) samt överläkarna och avdelningsföreståndarna vid de båda sjukhusen förklarade sig endast till en mindre del kunna tillstyrka genomförandet av de föreslagna besparingsåtgärderna. Direktionen meddelade dock, att den ämnade genom egna organ låta verkställa fortsatt undersökning av rationaliseringsmöjligheterna.

Vid min anmälan av besparingsförslaget (propositionen 1942: 288) erinrade jag om direktionens förklaring, att besparingsundersökningarna skulle fortsättas. Jag anförde bland annat.

De sakkunniga hålla före, att de föreslagna besparingsåtgärderna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet kunna vidtagas utan att vägande sjukvårds- och undervisningsintressen trädas för nära. Beträffande ett flertal av åtgärderna uttalas emellertid en motsatt uppfattning av direktionen samt av de två sjukhusens överläkare och avdelningsföreståndare, vilka jämväl påpekat praktiska hinder för genomförandet av vissa föreslagna besparingsåtgärder. Då jag nödgats intaga en avböjande ståndpunkt till åtskilliga förslag till betydande och i och för sig högst önskvärda besparingar, är jag angelägen framhålla, att detta skett först efter ingående granskning av varje enskilt förslag samt därav berörda förhållanden. Jag vill också betona, att jag, då i flera fall lämpligheten av ifrågasatta besparingsåtgärder syntys mig synnerligen svårbedömd och tveksam, tagit fasta på direktionens förklaring, att direktionen ämnar låta genom egna organ verkställa en fortsatt undersökning rörande besparingsmöjligheter vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Frågan om besparings- och rationaliseringsåtgärder vid ifrågavarande två sjukhus är därför icke nu slutligt avgjord. Jag förutsätter, att resultat i vissa hänseenden av det fortsatta besparingsarbetet skola föreligga redan i sjukhusdirektionens anslagsäskanden för budgetåret 1943/44.

Vad sålunda och i övrigt anförts i propositionen föranledde ej erinran från riksdagens sida.

De beslutade besparings- och rationaliseringsåtgärderna berörde huvudsakligen kansli- och sjukvårdspersonalen. Delvis kunna åtgärderna genomföras först framdeles.

Den fortsatta besparingsutredningen handhaves av *en av direktionen tillsatt kommitté*, vilken nu avgivit en promemoria beträffande sitt arbete hösten 1942. I skrivelse den 26 januari 1943 har *direktionen* tagit ståndpunkt till den hittills gjorda utredningen. I ärendet har *statskontoret* avgivit utlåtande.

Till övervägande föreligger också ett av *direktionen* avgivet utlåtande rörande vissa av besparingssakkunniga ifrågasatta besparingsåtgärder vid karolinska sjukhusets tvättinrättning.

B. Allmänna synpunkter.

Sjukhusdirektionen har anfört, att kommitténs utredningsarbete på grund av omständigheter, som närmare angåves i promemorian, icke hittills föranlett några förslag till mera avsevärda besparingar. En första underläkartjänst vid jubileumskliniken föreslås förändrad till andre underläkartjänst. Därjämte har direktionen meddelat, att den höjt behandlingsavgifterna på gymnastikavdelningarna och vissa avgifter för röntgenundersökningar, varigenom årsinkomsterna vid de båda sjukhusen skulle ökas med sammanlagt omkring 30,000 kronor.

Från direktionens beslut ha skiljaktiga meningar anmälts av *professorerna Nordenson* och *Abramson* under framhållande av att de vid behandlingen i direktionen av besparingsberedningens sjukhussakkunnigas förslag tillstyrkt längre gående besparingsåtgärder än de nu föreslagna.

Promemorian innehåller bland annat följande.

En jämförelse mellan dagskostnaderna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet under budgetåret 1941/42, å ena sidan, och dagskostnaderna vid vissa andra större sjukhus under kalenderåret 1941, å andra sidan, utvisar följande:

	Bruttokostnad per dag kronor	Nettokostnad per dag ¹⁾ kronor
Karolinska sjukhuset	15: 97,5 ²⁾	6: 94
Serafimerlasarettet	20: 41	6: 74
Sabbatsbergs sjukhus i Stockholm	16: 50	11: 62
S:t Görans » » »	14: 33	10: 36
Maria » » »	16: 58	11: 05
Akademiska sjukhuset i Uppsala	11: 35	7: 86
Lunds lasarett i Lund	10: 26	8: 95
Malmö lasarett	12: 74	9: 65
Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg	12: 78	8: 24

Vid bedömning av dagskostnaderna bör beaktas, att de särskilda kostnader, som äro förenade med medicinsk undervisning, icke alls eller endast i jämförelsevis ringa omfattning föreligga vid ovannämnda kommunala sjukhus i Stockholm, Malmö och Göteborg samt att dagskostnaderna vid de i Stockholm belägna sjukhusen i avsevärd grad påverkas av de höga levnads-kostnaderna i nämnda stad. Om hänsyn toges till nu angivna förhållanden, kunna dagskostnaderna vid karolinska sjukhuset icke anses vara höga. Serafimerlasarettets höga dagskostnad synes kunna förklaras bland annat av det förhållandet, att kostnaderna för den medicinska undervisning och den omfattande polikliniska verksamhet, som bedrivs därstädes, fördelas på ett avsevärt mindre antal underhållsdagar, vilket antal under budgetåret 1941/42 varit ytterligare reducerat på grund av att en av lasarettets kliniker då stått under ombyggnad.

Kommitténs hittills verkställda utredningar ha icke medfört några betydande resultat. Detta kan kanske förklaras av den omständigheten, att kostnaderna vid dessa sjukhus icke synas vara påfallande höga, om hänsyn toges till de särskilda förhållanden, som stå i samband med sjukhusens verksamhet. Kommittén anser det emellertid icke vara uteslutet, att ytterligare besparings- och rationaliseringsåtgärder kunna göras utan äventyrande av sjukhusens uppgifter i undervisningens och sjukvårdens tjänst, och ämnar vidtaga undersökningar inom olika grenar av sjukhusens drift för utrönande av de möjligheter i sådant avseende, som kunna förefinnas.

Statskontoret har funnit resultatet av besparingskommitténs arbete i hög grad otillfredsställande samt anför.

Frånsett den omständigheten, att kommittén beträffande de olika spörsmål, där i propositionen 1942:288 förutsatts, att en närmare utredning skulle komma till stånd, i vissa fall antingen helt uraktlåtit att ingå i en prövning eller ock endast ofullständigt motiverat sitt ställningstagande, synes det närmast anmärkningsvärt, att icke kommittén i enlighet med riksdagens uttalande sökt att redan nu ingående undersöka möjligheterna till ytterligare besparingar även i sådana avseenden, vilka icke berörts i propo-

¹⁾ med avdrag av inkomst för vård- och elevavgifter m. m.

²⁾ med tillägg av avlöningar, som bestridas av anslag under fjärde huvudtiteln.

tionen. De förväntningar härutinnan, som Kunql. Maj:t och riksdagen ställt på den fortsatta undersökningen och som torde ha medverkat till den avvaktande ståndpunkt, som statsmakterna intogo förra året till de sakkunnigas förslag, kunna näppeligen anses ha blivit infriade. De skiljaktiga meningarna tyda jämväl på att förslag till avsevärt längre gående besparingsåtgärder än de av direktionen nu angivna bort kunna framföras. Genom den föreliggande utredningen har icke ådagalagts, att icke de av de sakkunniga tidigare ifrågasatta besparings- och rationaliseringsåtgärderna skulle kunna omedelbart genomföras i betydligt större utsträckning än vad direktionen velat göra gällande. Ämbetsverket finner sig vid sådant förhållande böra i allt väsentligt vidhålla sin år 1942 hävdade uppfattning, att mera vittgående åtgärder än som föreslagits av de sakkunniga torde kunna genomföras.

När jag i fjol anmälde frågan om anslag till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, förelåg till prövning ett förslag till rationaliserings- och besparingsåtgärder vid nämnda institutioner, vilket framlagts av särskilda av besparingsberedningen tillkallade sakkunniga. Dessa hade efter ingående granskning av de båda sjukhusens organisation och verksamhet och på grundval av jämförelser med förhållandena vid andra likartade sjukvårdsinstitutioner kommit till den uppfattningen, att det vore möjligt att icke blott väsentligt nedbringa driftkostnaderna vid förstnämnda sjukhus utan även öka inkomsterna genom förhöjning av vissa avgifter. Icke oväsentliga möjligheter ansågos föreligga att nedbringa personalkostnaderna genom indragning av viss personal, genom utbyte av högre befattningshavare mot lägre sådana och genom att bättre och effektivare utnyttja personalens arbetstid. För egen del fann jag det i flera fall svårt att utan en mera ingående undersökning avgöra, i vad mån det vore lämpligt att realisera de ifrågasatta besparingsåtgärderna. Då emellertid direktionen förklarade sig beredd att genom egna organ låta verkställa en sådan utredning, tog jag fasta härpå under uttrycklig förklaring, att det av de sakkunniga förebragta utredningsmaterialet i väsentliga hänseenden borde kunna läggas till grund för den fortsatta undersökningen och därav föranledda framtida avgöranden. Även riksdagen framhöll med styrka angelägenheten av att den av direktionen i utsikt ställda utredningen beträffande ytterligare besparings- och rationaliseringsåtgärder komme till stånd och bedreves i väsentliga hänseenden med utgångspunkt från det då förebragta utredningsmaterialet. Riksdagen underströk tillika vikten av att möjligheten till ytterligare besparingar ifråga om personalkostnaderna vid karolinska sjukhuset ingående prövades.

Jag vill icke dölja, att jag ej anser mig kunna godtaga det arbete i förevarande hänseende, vilket redovisats av den av direktionen tillsatta besparingskommittén, såsom något slutgiltigt resultat av besparingsaktionen. Jag finner det visserligen naturligt, om de för undervisningen och sjukvården ansvariga läkarna eftersträva bästa möjliga arbetsvillkor, och jag är även medveten om att de bägge sjukhusens karaktär av undervisningsanstalter kan motivera speciella krav i fråga om personal och utrustning m. m. För den

Departementschefen.

skull får man emellertid icke bortse från de fordringar på ekonomisering, som även i detta fall måste uppställas och som med särskild styrka göra sig gällande i nuvarande statsfinansiella läge. Jag finner icke anledning att frångå min i fjol uttalade uppfattning, att åtminstone karolinska sjukhusets standard är hög, även om karaktären av undervisningssjukhus beaktas, och att dess driftkostnader äro betydande, även om hänsyn tages till de avsevärda utgifterna för den avgiftsfria militära sjukvården, vilka nu stigit till cirka 1 $\frac{3}{4}$ miljon kronor per år. De av sjukhusets läkare anförda argumenten mot ifrågasatta kostnadsreduceringar måste vägas mot andra synpunkter, som varit vägledande för budgetarbetet i övrigt och som icke minst när det gäller den akademiska undervisningen föranlett att även angelägna och starkt motiverade framställningar om medelsanvisning måst avböjas eller ställas på framtiden. Utan att förringa betydelsen av de rationaliseringssträvanden, som i fråga om karolinska sjukhusets omkostnadsanslag nu lett fram till vissa ehuru till beloppet svårbestämbara besparingar och utan att förbise, att den förhöjning av vissa avgifter, som nyligen vidtagits, är ägnad att i någon mån minska nettokostnaderna för de båda sjukhusens drift, måste jag dock, i anslutning till statskontorets yttrande, betona angelägenheten av att direktionsens besparingssträvanden intensifieras i syfte att nå mera påtagliga resultat. I det följande kommer jag att beröra några av de områden, som synas mig böra därvid särskilt uppmärksammas. Jag kommer ock att föreslå, att vissa av direktionsens besparingskommitté avvisade inskränkningar av läkar- och kanslipersonalen nu genomföras.

C. Besparingsfrågor vid karolinska sjukhuset.

1. Antalet underläkare vid radiumhemmet.

Beträffande denna fråga må ur propositionen 1942: 288 (sid. 19 ff.) återgivas följande.

Besparingssakkunniga erinrade om att läkarpersonalen utgöres av 2 överläkare, 2 biträdande läkare och 8 underläkare. Antalet läkare är proportionsvis större än på något annat svenskt kliniskt sjukhus. En jämförelse mellan radiumhemmet och några större kirurgiska sjukhusavdelningar i landet utvisar, att antalet patienter per läkare vid radiumhemmet är 12 och vid ifrågasvarande kirurgiska avdelningar 15—28. I likhet med jämförbara sjukhus utövar radiumhemmet visserligen, utom vården av inneliggande patienter, en stor poliklinisk verksamhet och följer sina patienter med systematiska efterundersökningar. Men även om hänsyn härtill tages, är det ingalunda lätt att förstå, att en så stor mängd läkare verkligen kan erfordras, helst som de till sitt förfogande ha skrivhjälp, som kvantitativt och kvalitativt avsevärt överstiger vad som eljest plägar förekomma. Med en väl genomförd organisation av läkarnas arbete m. m. torde minst en och sannolikt två underläkartjänster kunna indragas. Underläkarnas minst tvååriga tjänstgöring vid sjukhuset synes skaffa dem en fullt nöjaktig underbyggnad för deras kommande specialistverksamhet, särskilt som klientelet är mycket stort och omväxlande. Indrages en läkartjänst, blir antalet patienter per läkare 13.

Sjukhusdirektionen avstyrkte de sakkunnigas förslag med följande motivering. Då vårdtiden på radiumhemmet är kortare än på någon annan klinik, kan arbetsprestationerna per läkare, beräknat på antalet patienter, endast anses motsvara sjukvårdsbehovet. Antalet läkare är också proportionsvis lägre än vid de övriga radioterapeutiska anstalterna i landet.

I *propositionen* uttalades, att frågan syntes tarva ytterligare utredning.

I *kommittépromemorian* har förordats, att en förste underläkartjänst förändras till andre underläkartjänst.

Med hänsyn till vad överläkaren vid jubileumskliniken, professorn *Berven* anfört i en avgiven promemoria har kommittén funnit, att en minskning av antalet läkare vid radiumhemmet skulle medföra en nedsatt effektivitet av den vid radiumhemmet bedrivna verksamheten. Kommittén, som förutsätter, att en sådan inskränkning av klinikens verksamhet icke är avsedd, anser sig därför icke böra föreslå någon minskning av antalet läkare vid kliniken, men finner hinder icke möta, att en förste underläkartjänst därstädes förändras till en andre underläkartjänst, varigenom skulle erhållas en årlig besparing av 426 kronor jämte rörligt tillägg och kristillägg.

Professorn *Berven* har i nämnda promemoria anfört bland annat.

En nyantagen underläkare på radiumhemmet saknar utbildning i radioterapi och kan därför icke beträffande prestationsförmågan jämföras med en underläkare, som anställs på en annan klinik. Vid radiumhemmet finnas inga tjänstgörande medicine kandidater utan allt arbete måste utföras av läkarna. Sjukvården på radiumhemmet avviker i många avseenden från den på en kirurgisk och medicinsk klinik, framför allt genom nödvändigheten av en noggrann läkarkontroll av samtliga behandlingar och den omfattande efterkontrollen av patienterna. På varje plats vårdades vidare under budgetåret 1940/41 på radiumhemmet 34 patienter och på den kirurgiska kliniken endast 20 patienter. Poliklinikarbetet har icke heller samma natur på radiumhemmet som på övriga kliniker utan består huvudsakligen av fortsatt behandling av patienter, som förut behandlats på kliniken, och kontroll av läkningsförloppet.

Av de sju underläkarna på radiumhemmets allmänna avdelning utför en bland annat samtliga radiumapplikationer, fyra äro avdelningsläkare, tillika poliklinikläkare och röntgenläkare, en är poliklinikläkare och en är nattläkare. Cirkulation på de olika posterna förekommer i stor utsträckning. Sedan den nuvarande organisationsplanen uppgjordes år 1937, har arbetet ökat. Om minskning av läkarnas antal skulle företagas, torde den i första hand komma att bestå i indragning av nattläkaren, vilket skulle medföra, att ingen radiumbehandling kunde ske på nätterna. Indragning av någon av de övriga läkarna skulle innebära ökad arbetsbelastning på de återstående, vilka nu äro fullt sysselsatta cirka 7 timmar dagligen, samt medföra för sjukvården och utbildningen synnerligen menliga följder. Läkarna böra också ha någon tid över för vetenskaplig forskning.

Utökande av underläkarnas arbete genom indragning av en eller två tjänster anser jag mig med hänsyn till sjukvårdens och undervisningens krav icke kunna förorda.

Kommitténs förslag har tillstyrkts av *sjukhusdirektionen*.

Statskontoret har ansett det möjligt att indraga åtminstone en läkartjänst.

Även om statskontorets möjligheter att bedöma bärigheten av de av radiumhemmets överläkare anförda skälen äro begränsade, föreställer sig ämbetsverket dock, i betraktande av den stora personaluppsättning, varmed radiumhemmet blivit utrustat, att en sträng rationalisering av arbetsförhållandena borde kunna möjliggöra indragning av åtminstone en läkartjänst utan att fördenskull sjukvårdens och undervisningens berättigade intressen skulle behöva eftersättas. Den mångsidigt representativa fackmannadelegation, som på besparingsberedningens uppdrag gått att pröva förhållandena på området, lär icke kunna fränkännas vitsord.

2. Antalet sjukgymnaster.

Av propositionen 1942: 288 inhämtas.

De sakkunniga föreslogo, att personalen på gymnastikavdelningen reducerades med 2 biträdande läkare och 2 sjukgymnaster men att samtidigt en tredje underläkartjänst ändrades till andre underläkartjänst. De sakkunniga erinrade om användningen av elever för behandlingarna och förklarade sig anse, att två av de sex sjukgymnasterna kunde undvaras.

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet ansåg sig ej utan närmare utredning kunna ta ställning till förslaget om att minska antalet sjukgymnaster. Direktionens ordförande, professorn Abramson, biträdde dock de sakkunnigas förslag, då han ansåg undervisningen vid gymnastikavdelningen kunna ombesörjas av den av de sakkunniga föreslagna personalen.

Gymnastikavdelningens föreståndare, professorn *Söderlund*, och överläkare, docenten *Silfverskiöld*, kunde ej tillstyrka, att den arbetsbörda, som åvilade sex instruktionsgymnaster, skulle läggas på fyra. Var och en av de sex hade att dagligen övervaka behandlingen av omkring 22 patienter inom olika avdelningar av sjukhuset samt att dessutom själv behandla upp till 12 patienter, detta under de tider, då elever funnes att tillgå. Under mellanterminerna hade de sex gymnasterna att utan extrahjälp utföra det behandlingsarbete, som eljest delades mellan 31 à 56 personer.

I propositionen uttalades, att förslaget om minskning av antalet sjukgymnaster borde underkastas en mera ingående utredning, därvid särskilt borde övervägas möjligheterna att öka sjukgymnasternas arbetstid.

Kommittén har icke föreslagit någon besparingsåtgärd beträffande sjukgymnasterna. Kommittén anför.

Det har ifrågasatts att under de tider på året, då eleverna biträda i sjukvårdsarbetet, minska antalet sjukgymnaster till vad som kan anses vara oundgängligen nödvändigt för undervisningen och sjukvården. Om detta antal skulle visa sig otillräckligt under de tre sommarmånaderna, då undervisning ej pågår, skulle extra arbetskraft för denna tid kunna anställas. *Söderlund* och *Silfverskiöld* ha emellertid förklarat, att även under den tid, då undervisning pågår, någon minskning av sjukgymnasternas antal icke kan genomföras. Denna fråga är i hög grad beroende på de krav, som ur undervisningens synpunkt ställas på sjukgymnasterna.

Av kommittén gjorda undersökningar synas giva vid handen, att arbetstiden för sjukgymnasterna uppgår till omkring sex timmar om dagen samt att de under denna tid ha fullt effektivt arbete.

Under den tid, då undervisning pågår, utföres det sjukgymnastiska arbetet i stor utsträckning av elever under tillsyn av sjukgymnasterna. Detta arbete

är därför i huvudsak förlagt till den tid på dagen, som enligt elevernas arbetsschema är anslagen för ifrågavarande ändamål. Med hänsyn till det nuvarande arbetsschemat föreligga svårigheter att i ökad grad utnyttja sjukgymnasternas arbetstid. I samband med en omläggning av arbetsschemat eller vid en ökad arbetsbelastning på avdelningen synes en mindre utökning av denna arbetstid kunna genomföras.

Till sjukhusdirektionens protokoll har professorn *Abramson* anfört, att han icke frångått sin tidigare uttalade mening i frågan samt att kommittén bort närmare undersöka möjligheterna att utsträcka elevernas arbetstid vid sjukhuset och i följd därav kunna minska antalet sjukgymnaster.

Statskontoret har anfört, att någon motivering för bibehållandet av det nuvarande antalet sjukgymnaster icke förebragts av direktionen. Med hänsyn härtill och under återopande av professorn *Abramsons* ovannämnda reservation anser sig statskontoret allttjämt böra understödja de sakkunnigas förslag.

3. Kanslipersonalen på klinik- och poliklinikexpeditioner.

Beträffande denna personal föreslogs i *propositionen 1942:288* huvudsakligen, att ett tiotal befattningar i 7 lönegraden skulle utbytas mot tjänster i lägre lönegrader. Möjligheterna att genomföra ytterligare besparingar, särskilt minskning av antalet kontrollbiträdestjänster, borde undersökas vid den fortsatta besparingsutredningen.

Kommittén har anfört.

Utöver de besparingsåtgärder, som redan vidtagits beträffande denna personal, synas några större möjligheter till besparingar icke föreligga såvitt för närvarande kan bedömas. *Kommittén* har övervägt frågan om minskning av antalet kontrollbiträden på jubileumskliniken. Emellertid ha därvarande överläkare efter förnyad utredning förklarat en minskning icke vara möjlig, då kontrollbiträdenas arbetstid är fullt utnyttjad.

Eventuellt skulle kontorsbiträdestjänsten på gymnastikavdelningen kunna ändras till en arvodestjänst med kortare arbetstid än den, som gäller för kontorspersonal i allmänhet.

Statskontoret har funnit kommitténs utredning alltför summarisk för att ämbetsverket skulle bli övertygat om att icke ytterligare kostnadsbegränsningar i ett eller annat avseende skulle kunna åvägabringas. Under alla förhållanden borde — såsom kommittén synes ha ifrågasatt — den ordinarie kontorsbiträdestjänsten på gymnastikavdelningen indragas.

4. Nattjänstgöringen på vårdavdelningarna.

Den ekonomiskt viktigaste besparingsfrågan föregående år avsåg utbyte av ett stort antal nattjänstgörande sköterskor mot elever eller sköterskebiträden. Av *propositionen 1942:288* (sid. 32 ff.) inhämtas härom.

De sakkunniga föreslogo huvudsakligen indragning av ett 80-tal skötersketjänster och utbyte av dem mot lägre sjukvårdsbefattningar eller deras er-

sättande genom att elever anlitas i större utsträckning. Förändringen skulle till största delen genomföras så, att på varje vårdavdelning den för nattjänst avsedda assistentsköterskan skulle ersättas med en av de för dagtjänst avsedda eleverna eller provsystrarna. Samtidigt skulle emellertid antalet nattöversköterskor i någon mån ökas. De sakkunniga framhöllo, att personalen på vård- och behandlingsavdelningarna vore talrik och i anmärkningsvärt stor utsträckning bestode av utbildad eller under utbildning varande sköterskepersonal. De sakkunniga kunde dock ej finna, att arbetet vid karolinska sjukhuset skulle fordra väsentligt större personal än andra jämförbara sjukhus.

Sjukhusdirektionen och överläkarna vid sjukhuset invände, att nattjänssten vid sjukhuset enligt förslaget icke skulle bli tillfredsställande, när nattöversköterskorna icke skulle kunna medhinna de arbetsuppgifter, som nattjänstgörande elever icke vore kompetenta eller ens berättigade att åtaga sig. *Direktionen* upplyste, att sjuksköterskeskolorna förklarar sig icke kunnat ställa elever i erforderligt antal till förfogande för nattjänst — endast 11 elever kunde kontinuerligt disponeras för sådant ändamål — varjämte *direktionen* uttalade, att anlåtande av sköterskebiträden i stället för assistentsköterskor för nattjänst, något som *direktionen* övervägt, skulle, då sjukhuset saknade en i sjukvårdstjänst inövad biträdeskår, innebära en betydande försämring och samtidigt en tämligen ringa besparing. Att minska dagpersonalen i den omfattning, som skulle krävas, om de nattjänstgörande assistentsköterskorna skulle ersättas med redan förefintlig dagpersonal, kunde enligt *direktionens* bestämda mening icke ske utan men för sjukvården, om ej samtidigt personalens arbetstid utökades, vilket dock icke syntes kunna ifrågakomma utan samband med en allmän reglering. *Direktionen* och *överläkarna* hade i stället enat sig om ett besparingsförslag, enligt vilket de nuvarande åtta nattöversköterskorna skulle ersättas med elever, en förändring som vore praktiskt genomförbar och ur vårdsynpunkt godtagbar. Enligt sjukhusets beräkning skulle den besparing, som skulle vinnas, om nattassistentsköterskorna skulle så långt möjligt utbytas mot elever och i övrigt ersättas med sköterskebiträden samt dagpersonalen minskas med en elev för varje vårdavdelning, uppgå till högst 50,000 kronor. Det framhölls också, att sjukhuset vore bundet av kontrakt med sköterskeskolorna och att det finge anses omöjligt att erhålla sköterskebiträden uteslutande för nattjänstgöring.

Medicinalstyrelsen avstyrkte de sakkunnigas förslag, då det vore önskvärt, att sjukvården i största möjliga utsträckning utfördes av sköterskepersonal, och då utökning av elevernas och sköterskebiträdenas arbete icke borde ske.

I *propositionen* anförde jag bland annat.

Av ifrågavarande två besparingsförslag anser jag mig ehuru med tvekan böra för närvarande förorda det som framlagts av *direktionen* och *överläkarna*. Det avgörande för mig är härvid, att ett tillräckligt antal elever icke för närvarande kan påräknas för nattjänssten och att svårigheter även torde föreligga att erhålla för dylik tjänstgöring skolade och lämpliga biträden. Planerna på att ordna nattjänssten vid sjukhuset i enlighet med vad de sakkunniga tänkt sig böra emellertid därför ej skrinläggas. Då nattjänssten ej blott vid serafimerlasarettet och karolinska sjukhusets ögonklinik utan även vid de flesta andra sjukhus i riket anförtrotts åt sköterskebiträden, bör, så snart karolinska sjukhusets kår av sköterskebiträden erhållit nödig erfarenhet i sjukvårdsarbete, frågan om en övergång till sistberörda ordning ånyo prövas. Måhända kunna också möjligheterna att erhålla elever för vakning framdeles förbättras, och åtminstone en partiell övergång till

användning av elever i stället för nattsköterskor visa sig genomförbar utan större betänkligheter. Jag räknar med att sjukhusdirektionen vid sina fortsatta undersökningar av besparingsmöjligheterna ägnar denna betydelsefulla besparingsfråga särskild uppmärksamhet.

Kommittén har anfört, att mycket stora svårigheter för närvarande föreläge att anskaffa redan de 8 elever, som erfordrades för att ersätta nattöversköterskorna, såsom framginge av förhandlingar, vilka förts med vissa sköterskeskolor. *Kommittén* lämnar härom följande upplysningar.

Sophiahemmet har förklarat sig icke vara i stånd att ställa några nya elever till förfogande. Möjligen kunde en eller två av hemmets elever på radiumhemmet disponeras, men de måste då ersättas med annan arbetskraft på radiumhemmet. Röda kors hemmet har numera överenskommit med Stockholms stad om tillhandahållande av elever till södersjukhuset och kunde därför avstå endast två elever, en på operationsavdelning och en ambulerande elev på medicinska avdelningar. Statens sjuksköterskeskola har förklarat sig endast ha möjlighet att tillhandahålla två elever på psykiatriska kliniken.

Undersökningar pågå om möjligheterna att minska antalet nattöversköterskor till sex och att genom olika omflyttningsåtgärder anskaffa ett dylikt antal elever.

Kommittén har icke ansett sig kunna förorda ytterligare utbyte av sköterskor mot elever eller sköterskebiträden.

En förutsättning för att sjuksköterskeskolorna skola kunna tillhandahålla ett ökat antal elever är att medicinalstyrelsen medger dem rätt att öka elevantalet vid skolorna. Enligt vad *kommittén* inhämtat, lär emellertid ringa utsikt förefinnas för att sådant medgivande skall lämnas, enär det antal elever, som nu utbildas vid landets sjuksköterskeskolor, anses innebära en så stark successiv ökning av sjuksköterskekåren, att en ytterligare stegring av densamma icke är önskvärd. Möjlighet att ersätta avdelningarnas nattsköterskor med elever måste därför under nu rådande förhållanden anses vara helt utsluten.

Mot nattjänstens anförtroende åt sköterskebiträden ha sjukhusets överläkare i allmänhet uttalat betänkligheter. Då sjukhuset ännu icke har någon tillräckligt omfattande kår, från vilka dylika biträden kunna rekryteras, föreligger för närvarande icke någon möjlighet att på andra kliniker än ögonkliniken pröva denna form för nattjänstens ordnande.

Statskontoret har ansett frågan om en ökad elevintagning vid sjuksköterskeskolorna böra utredas. Oberoende härav bör enligt ämbetsverkets mening övervägas att utbyta nattsköterskor mot sköterskebiträden. Ämbetsverket anför.

Frågan huruvida landets sjuksköterskekår är tillräcklig för fyllande av på olika områden föreliggande behov av dylik personal, kan uppenbarligen icke bedömas enbart med ledning av de av direktionen lämnade uppgifterna. Såvitt *statskontoret* har sig bekant lära svårigheter i vart fall för närvarande föreligga för en tillfyllestgörande rekrytering av distriktsköterskor samt för erhållande av semestervikarier. I betraktande härav och med hänsyn jämväl till behovet av elever för det ändamål, varom i förevarande sammanhang närmast är fråga, synes det *statskontoret* påkallat, att en närmare utredning kom-

mer till stånd rörande ökad intagning av elever vid sjuksköterskeskolorna. Under alla förhållanden anser statskontoret, att — i anslutning till den ordning för nattjänstgöringens bestridande, som för närvarande synes råda å serafimerlasarettet och karolinska sjukhusets ögonklinik — frågan om ett succesivt utbyte av nattsköterskor mot sköterskebiträden bör tagas under allvarligt övervägande.

5. Rationalisering av vissa göromål på vårdavdelningarna.

De sakkunniga föreslogo inköp av diskmaskiner för utförande av den diskning på avdelningarna, som nu ombesörjes av städerskorna. Sjukhusdirektionen ansåg möjligheterna att genom användning av diskmaskiner genomföra personalminskning först böra undersökas. Denna mening biträdades i propositionen.

Kommittén har efter verkställt prov funnit tidsvinsten genom användning av diskmaskiner ej utan samband med andra åtgärder kunna medföra en personalminskning. Ytterligare utredning härom skall verkställas. *Kommittén* anför.

Enligt undersökningar på en arbetsplats inom sjukhuset, där en diskmaskin redan är installerad, skulle vid användning av diskmaskin på en vårdavdelning kunna göras en tidsvinst av 52½ minuter per dag, varjämte per dag skulle kunna inbesparas 35 liter sköljvatten. Om motsvarande besparing skulle kunna vinnas på var och en av sjukhusets vårdavdelningar, skulle för helt år kunna inbesparas omkring 15,000 arbetstimmar och 600 kbm varmvatten, motsvarande en kostnad av sammanlagt omkring 19,700 kronor. Å andra sidan kunna kostnaderna för ränta och amortering å inköpskostnader för diskmaskinerna samt för desammas underhåll och strömförbrukning beräknas uppgå till sammanlagt omkring 14,000 kronor, i följd varav en nettobesparing å närmare 6,000 kronor för år skulle uppstå under förutsättning, att den tidsvinst, som diskmaskinerna möjliggöra, kan utnyttjas genom indragning av motsvarande personal.

Då emellertid tidsvinsten uppgår till allenast 52½ minuter per dag och vårdavdelning, föreligga mycket stora svårigheter att enbart med användning av diskmaskiner åvägbringa en minskning av vårdavdelningarnas personal. Besparingsberedningens förslag om installation av diskmaskiner på vårdavdelningarna framfördes i samband med förslag om minskning av denna personal genom utökning av arbetstiden, varvid arbetstidens utökning ansågs kunna reduceras genom den tidsvinst, som diskmaskinerna möjliggöra. Om ej minskning av vårdavdelningarnas personal kan genomföras, innebär en installation av diskmaskiner enbart en ökning av sjukhusets kostnader. *Kommittén* anser därför en sådan installation böra vidtagas först i den mån det visar sig möjligt att samtidigt med andra åtgärder genomföra en minskning av vårdavdelningarnas personal. *Kommittén* har för avsikt att verkställa ytterligare utredning i ärendet.

6. Inskrivningsexpeditioner och patientbokföring.

De sakkunniga föreslogo att sjukhusets två inskrivningsexpeditioner skulle sammanslås och beräknade att i samband därmed personalen skulle kunna minskas genom införande av maskinell patientbokföring. Sjukhusdirektionen

förklarade sig villig att undersöka möjligheterna att genomföra förslaget. I propositionen hänvisades till detta uttalande.

Kommittén har nu meddelat, att möjligheten att minska personalen på dessa expeditioner med hjälp av maskinella anordningar skall undersökas, så fort omständigheterna så medge. I samband därmed kunna även andra utvägar för förenkling av arbetet på inskrivningsexpeditionerna undersökas.

7. Bränsle, lyse och vatten.

De sakkunniga föreslogo olika besparingsåtgärder, särskilt i fråga om elektricitets- och vattenförbrukning samt beträffande vädring. Närmare utredning i ämnet ansågs böra ske.

Kommittén har meddelat, att vissa besparingsåtgärder genomförts och att i övrigt undersökningar pågå.

Åtgärder ha vidtagits för isolering av de lokaler inom sjukhuset, där temperaturen varit lägst, för att därigenom i möjligaste mån kunna begränsa temperaturen i värmeledningarna. Även i övrigt ha åtgärder vidtagits för nedbringande av bränslekostnaderna. Kolåtgången för maskincentralen beräknades vid sjukhusets uppförande till 7,000 ton för år. Åtgången kunde budgetåret 1940/41 begränsas till 6,763 ton och 1941/42 till en kvantitet motsvarande 6,839 ton, oaktat dessa år varit avsevärt kallare än normalt.

Undersökningar angående den elektriska konsumtionen inom olika delar av sjukhuset ha vidtagits för utvärderande av möjligheterna att nedbringa densamma. I samband därmed ha inskränkningar i fråga om den elektriska belysningen inom sjukhuset genomförts.

Beträffande varmvatten ha åtgärder vidtagits för minskning av åtgången. Densamma har i följd därav kunnat nedbringas från cirka 24,000 kbm under första halvåret 1941 till cirka 22,000 kbm under första halvåret 1942. I fråga om konsumtionen av kallvatten ha mätningar börjat vidtagas för att konstatera olika avdelningars andel i densamma. Därvid har uttrönts, att åtgången av vatten i tvättinrättningen har uppgått till 10 procent av hela åtgången. Genom införande av avhärdning av vattnet till tvättinrättningen torde dess vattenkonsumtion kunna minskas med omkring en tredjedel.

8. Blanketter.

De sakkunniga föreslogo förenkling i fråga om blanketter. I propositionen anfördes, att de ifrågavarande besparingsåtgärderna delvis redan börjat genomföras av sjukhusdirektionen och att frågan i övrigt skulle närmare utredas av direktionen.

Kommittén har meddelat, att utredningen av denna fråga omhänderhas av särskilda sakkunniga.

9. Medicinförbrukningen.

Sjukhusdirektionen lämnade våren 1941 överläkarna vissa direktiv i syfte att nedbringa läkemedelskostnaderna. De sakkunniga påpekade vissa möjligheter till ytterligare besparingar.

Kommittén har upplyst, att sjukhusledningen under hösten 1942 genom tillhandahållande av förteckningar över billigare ersättningspreparat och genom uppgörande av månadsöversikter rörande medicinförbrukningen på olika avdelningar vidtagit åtgärder, som äro ägnade att leda till minskning av kostnaderna för medicin.

10. Tvättinrättningen.

Sjukhusdirektionen har verkställt en ingående utredning om besparingsåtgärder vid karolinska sjukhusets tvättinrättning. Den har i huvudsak resulterat i anordnande av en avhärdningsanläggning och nedbringande av tvättgodsmängden. Beträffande dessa frågor må nämnas följande.

Besparingssakkunniga avgåvo den 9 september 1941 ett särskilt förslag i fråga om rationaliseringsåtgärder vid karolinska sjukhusets tvättinrättning. De sakkunniga föreslog bland annat, att tvättinrättningen skulle omdisponeras så, att den bleve tillräcklig även för serafimerlasarettet, vars tvättinrättning då skulle kunna nedläggas, att den s. k. separatortvättmetoden skulle övergivas för annan vanligen förekommande metod, att vattenförsörjningen skulle undersökas och avhärkning av vattnet ske, att sköterskedräkten skulle förenklas, så att den bleve lämpad för maskinell tvättning samt att tvättgodsmängden skulle nedbringas åtminstone till 1.7 kg per underhållsdag såsom genomsnitt för hela sjukhusanläggningen.

Direktionen har den 16 juni 1942 på grundval av en genom tvättsakkunnig person utförd undersökning avgivit yttrande över besparingssakkunnigas förslag. Nedläggande av serafimerlasarettets tvättinrättning anses medföra så ringa fördelar, att de icke skulle motsvara de för utvidgning av karolinska sjukhusets tvättinrättning erforderliga kapitalutläggerna, vartill kommer svårigheten att anskaffa erforderligt byggnadsmaterial m. m. En del smärre ändringsarbeten för förbättring av driftresultatet förordas av direktionen, i den mån tillgängliga anslag så medgiva, och efter ytterligare prövning. Värdet av separatortvättmetoden undersökes. *Direktionen* har beslutat låta utföra en avhärdningsanläggning att tagas i bruk under sommaren 1942. Samarbete har inletts med vederbörande sköterskeskolor för att åstadkomma förenklingar i fråga om sköterskeklänningar och -förkläden. Karolinska sjukhuset har en låg tvättgodsmängd i jämförelse med andra jämförbara sjukhus. Fördelad på antalet intagna patienter utgör tvättgodsmängden vid karolinska sjukhuset 34.5 kg, vid akademiska sjukhuset i Uppsala 37.7 kg och vid Lunds lasarett 47.1 kg (per underhållsdag räknat äro motsvarande siffror 2.1 kg, 1.8 kg och 2.0 kg). Frågan om nedbringande av tvättgodsmängden har ägnats stor uppmärksamhet och genom vidtagna åtgärder har tvättmängden hittills nedbringats med cirka 3,000 kg per månad.

11. Inkomster.

De sakkunniga föreslogo höjning av poliklinikavgiften för återbesök, införande av avgift på psykiatriska polikliniken, införande av särskild avgift för poliklinikpatienter vid operativa ingrepp och vid mera omfattande laboratorieundersökningar ävensom höjning av hyrorna för personalbostäder. *Sjukhusdirektionen* förklarade sig delvis ämna genomföra förslaget och

i övrigt beträffande avgiftsfrågorna komma att samråda med representationerna för medintressenterna i sjukhuset, varemot i fråga om hyreshöjningarna resultatet av pågående allmän utredning i ämnet borde avvaktas. Till denna ståndpunkt anslöt sig *propositionen*.

Kommittén har föreslagit höjning av vissa avgifter på gymnastikavdelningarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet samt på sjukhusens röntgendiagnostiska avdelningar.

De avgifter, som erläggas av poliklinikpatienter vid behandlingar på gymnastikavdelningarna (för närvarande 1 krona per behandling), synas kunna höjas till överensstämmelse med de för Stockholms stads sjukhus gällande, nämligen 3 kronor för behandling vid olycksfall i arbete samt 2 kronor för annan behandling. En sådan höjning kan antagas medföra en ökning av sjukhusens inkomster med omkring 20,000 kronor för år.

Överläkaren för karolinska sjukhusets röntgendiagnostiska avdelning har med stöd av gjorda beräkningar angående nuvarande omkostnader för röntgenundersökningar å magsäck och grovtarm föreslagit, att avgifterna för dylika undersökningar måtte höjas från 15 till 20 kronor. På grund härav har direktionen den 15 december 1942 för tillämpning från och med den 1 januari 1943 höjt avgiften för dessa undersökningar till 20 kronor, vilket beräknas medföra en ökning av sjukhusens inkomster med omkring 10,000 kronor för år.

Sjukhusdirektionen har meddelat, att direktionen med tillämpning från och med den 1 februari 1943 höjt avgifterna på gymnastikavdelningarna på sätt *kommittén* föreslagit. De två avgiftshöjningarna beräknas av direktionen medföra ökning av inkomsterna vid karolinska sjukhuset med omkring 20,000 kronor och vid serafimerlasarettet med cirka 10,000 kronor. Direktionen har vidare, enligt vad som under hand upplysts, beslutat att från och med den 1 april 1943 tillämpa förhöjda avgifter på sjukhusens polikliniker. Under år 1942 har patientfrekvensen på flertalet polikliniker vid de båda sjukhusen undergått en betydande ökning, som bland annat föranlett framställningar om personalförstärkning (jfr sid. 23). Förhöjningen har begränsats till vad som kan anses motsvara den allmänna kostnadsökningen under de senaste åren. De vidtagna höjningarna innebära, att avgiften för första besöket höjts från 3 till 5 kronor, avgiften för sjätte och följande besök från kronor 1: 50 till 3 kronor samt avgiften för besök utom polikliniktid från 5 kronor till 7 kronor. Inkomstökningen genom dessa sistnämnda åtgärder beräknas till 130,000 kronor vid karolinska sjukhuset och 40,000 kronor vid serafimerlasarettet.

Vad först beträffar den ifrågasatta reduktionen av antalet *läkartjänster vid radiumhemmet* har vid den förnyade utredningen visserligen understrukits, att det ur forskningens och sjukvårdens synpunkt är önskvärt, att nuvarande antal läkare bibehålles, men något oöverstigligt hinder för genomförande av de sakkunnigas förslag synes mig icke ha påvisats. Jag erinrar i detta sammanhang om, att i årets åttonde huvudtitel (punkten

Departementschefen.

75, sid. 170) föreslagits, att vid jubileumskliniken i Lund från och med nästa budgetår skall inrättas en ny befattning som laborator i radioterapi. Denna åtgärd innebär en decentralisering av cancersjukvården och den radiologiska forskningen, som torde förstärka motiven för en åtminstone tillfällig minskning av läkarpersonalen vid radiumhemmet. Jag förordar därför, att en förste underläkartjänst vid radiumhemmet tills vidare indrages.

Behovet av *sjukgymnaster* är väsentligen beroende av i vad mån sjukgymnasteleverna kunna användas vid behandlingarna och i vilken utsträckning dessa därvid behöva instrueras. Sjukhusdirektionens besparingskommitté har anfört, att en mindre utökning av sjukgymnasternas dagliga arbetstid, som nu är endast cirka sex timmar, synes kunna genomföras bland annat i samband med omläggning av arbetsschemat. Sjukhusdirektionen torde böra anbefallas att verkställa en mera ingående undersökning av den antydda besparingsmöjligheten och inkomma med därpå grundat förslag i samband med att anslagsäskandena för budgetåret 1944/45 framläggas.

I fråga om *kanslipersonalen på kliniker och polikliniker* beslöts förra året ganska omfattande besparingsåtgärder. Kommittén har vid sin fortsatta utredning icke funnit annan besparing möjlig än att kontorsbiträdestjänsten på gymnastikavdelningen ansetts eventuellt kunna ändras till arvodestjänst med kortare arbetstid. Med anledning härav föreslår jag, att detta ordinarie kontorsbiträde utbytes mot ett extra ordinarie kontorsbiträde med halvtidstjänstgöring. Om ytterligare arbetskraft på avdelningen skulle visa sig behövlig, torde möjlighet finnas att erhålla sådan hjälp från andra avdelningar eller av den övriga personalen på gymnastikavdelningen.

Såsom redan förra året påpekades, synes det icke vara möjligt att för närvarande erhålla sköterskeelever till så stort antal, att besparings-sakkunnigas förslag om *utbyte av de natttjänstgörande sjuksköterskorna mot elever* kan genomföras. I anledning av vad statskontoret anfört finner jag för egen del motiverat, att frågan om en ökad elevintagning vid sjuksköterskeskolorna i lämpligt sammanhang närmare undersökes. Under nuvarande förhållanden synes emellertid den enda utvägen att ernå en kostnadsminskning för nattvakningen vid karolinska sjukhuset vara att sköterskebiträden anlitas härför. Den besparing, som härigenom skulle vinnas, skulle visserligen icke bli lika stor, som om vakningen anförtroddes åt elever, men den får därför icke underskattas. Besparingskommittén har anfört, att icke heller denna form för natttjänstens ordnande för närvarande kan genomföras, då sjukhuset ännu icke har en tillräckligt omfattande kår av biträden. Direktionen torde emellertid böra anbefallas att inkomma med förslag till program för åtgärdens genomförande så snart ske kan.

För *nedbringande av kostnaderna för tvätt* har direktionen vidtagit vissa åtgärder, varjämte undersökningar om möjligheten av ytterligare rationalisering pågå. Jag kommer att taga hänsyn härtill vid beräkningen av karolinska sjukhusets omkostnadsanslag för nästa budgetår.

I övrigt föranleder vad i ärendet förekommit icke något yttrande från min sida. Vad jag i det föregående förordat innebär en besparing på karolinska sjukhusets avlöningsanslag med cirka 8,500 kronor vartill kommer en härmed sammanhängande reduktion av utgifterna för rörligt tillägg och kristillägg. Ytterligare uppkommer viss minskning av omkostnaderna för tvätt vid karolinska sjukhuset; sistnämnda besparing låter sig dock svårigen siffermässigt fastställa. Jag understryker ånyo att dessa åtgärder endast få betraktas såsom en etapp i ett ännu icke avslutat besparingsarbete.

D. Besparingsfrågor vid serafimerlasarettet.

1. Ögon- och öronpoliklinikerna.

På förslag av de sakkunniga indrogs år 1942 en andre underläkartjänst vid öron-, näs- och halspoliklinikerna. Statskontoret ifrågasatte, om icke denna del av lasarettets poliklinikverksamhet kunde helt avvecklas. Därest detta för närvarande icke kunde ske, borde verksamheten dock inskränkas genom att mottagningarna begränsades till varannan dag, varigenom arvoden till poliklinikföreståndarna kunde nedbringas till hälften. I propositionen förutsattes, att vad statskontoret anfört skulle beaktas vid de fortsatta besparingsundersökningarna.

Kommittén har ansett erfarenheterna av poliklinikbehovet efter neurokirurgiska klinikers utvidgning böra avvaktas, innan frågan om ändring av poliklinikverksamheten avgöres. *Kommittén* anför.

Om mottagningarna inskränkas till varannan dag, vilket icke torde vara förenat med alltför stora olägenheter, minskas ej det antal patienter, som mottagas på poliklinikerna, och ej heller den tid, som åtgår för deras undersökning. En sådan omläggning synes således icke i och för sig utgöra tillräcklig anledning för minskning av föreståndarnas arvoden. Dessa föreständares arbete är av stor betydelse för bedömning av de svåra sjukdomsfall, som vårdas på lasarettets neurokirurgiska och neurologiska kliniker och kräver därför erfarenhet och skicklighet. Antalet patienter på mottagningarna är visserligen för närvarande jämförelsevis ringa, men kommer sannolikt att ökas efter utvidgningen av neurokirurgiska kliniken, vars patienter i stor utsträckning remitteras till ifrågavarande polikliniker. Det synes därför vara lämpligt att, innan frågan om en eventuell reduktion av föreståndarnas arvoden upptages till bedömning, avvakta den inverkan på poliklinikernas patientantal, som utvidgningen av nämnda klinik kan medföra.

Statskontoret har vidhållit sin i fjol uttalade mening.

Statskontoret har under hand inhämtat, att antalet patienter på ögonpolikliniken under januari månad uppgått till 228 samt motsvarande antal å öronpolikliniken till 222, vartill komma s. k. »återbesök», vilka utgjort 55, respektive 42. Statskontoret har för sin del svårt att föreställa sig, att behandlingen av detta relativt ringa antal polikliniska fall kan motivera storleken av nu

utgående arvoden till de för dessa polikliniker anställda läkarna. Ämbetsverket anser sig därför böra vidhålla sitt tidigare förslag om reducering av arvodena till poliklinikföreståndarna.

2. *Gymnastikavdelningen.*

På förslag av de sakkunniga indrogs en sjukgymnasttjänst vid lasarettet. I propositionen erinrades om den ifrågasatta utredningen rörande arbetstiden för sjukgymnasterna vid karolinska sjukhuset.

Kommittén har ansett, att arbetstiden för lasarettets sjukgymnaster för närvarande icke bör utökas. *Kommittén* yttrar.

De vid serafimerlasarettet anställda sjukgymnasterna ha, i motsats till vad fallet är beträffande sjukgymnasterna vid karolinska sjukhuset, icke att deltaga i undervisningen av gymnastiska centralinstitutets elever utan ägna sig i huvudsak åt rent sjukvårdande arbetsuppgifter. På grund härav föreligga större möjligheter att bedöma antalet behövliga arbetskrafter på avdelningen. Sedan detta antal från och med den 1 juli 1942 minskats med en, synes någon ytterligare reduktion av antalet icke kunna vidtagas. Den dagliga arbetstiden uppges för närvarande i allmänhet uppgå till omkring sex timmar, men kan emellanåt vid stor tillströmning av patienter bli större. Med hänsyn härtill och då det sjukgymnastiska arbetet kan innebära en betydande fysisk påfrestning, synes någon allmän utökning av arbetstiden för de vid serafimerlasarettet anställda sjukgymnasterna icke böra för närvarande vidtagas.

Statskontoret har förklarat sig icke ha blivit övertygat om att en ytterligare begränsning av personalen är utesluten.

3. *Inkomster.*

Beträffande åtgärder för ökning av inkomsterna vid serafimerlasarettet hänvisas till vad ovan anförts i motsvarande hänseende beträffande karolinska sjukhuset.

Departement-
schefen.

Vad angår de inre poliklinikerna för ögon- och öronsjukdomar vid serafimerlasarettet, ansluter jag mig till besparingskommitténs mening, att den verkan, som utvidgningen av neurokirurgiska kliniken kan få på poliklinikverksamheten, bör avvaktas, innan frågan om minskning av ifrågavarande poliklinikföreståndares arvoden avgöres.

Såsom av redogörelsen i det föregående framgår, indrogs på besparingskommitténs förslag en sjukgymnast vid lasarettet. Ehuru den genomsnittliga arbetstiden för sjukgymnasterna även efter denna personalminskning synes väl kort, anser jag mig med hänsyn till vad besparingskommittén anfört icke för närvarande böra föreslå ytterligare begränsning av denna personal.

II. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 4,224,000 kronor. Dispositionsbestämmelserna äro införda på sid. 469 ff. i statsliggaren.

Sjukhusdirektionen har föreslagit nedannämnda ändringar beträffande personalförhållandena vid karolinska sjukhuset, innebärande ökning av avlöningsanslaget för nästa budgetår med omkring 40,000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

	Ökning eller minskning kronor
1. Indragning av fem sjukskötersketjänster och en kontorsbiträdestjänst på övergångsstat	— 20,500
2. Överflyttning till sinnessjukhusens stat av följande sjukvårdare vid psykiatriska kliniken: sex ordinarie	— 19,800
tre extra ordinarie	— 9,250
3. Nedräkning av anslaget till följd av pensionsavdragens ökning	— 7,000
4. Nyanställning av fyra sjuksköterskeelever och ett sköterskebiträde samt ett extra ordinarie skrivbiträde i stället för den under 1) angivna personalen	+ 6,500
5. Nyanställning av en städerska på garnissonssjukhuset	+ 1,900
6. Nyanställning av ett biträde i kök och servering	+ 2,000
7. Ändring av anställningsformen för ett laboratoriebiträde vid radiumhemmet ..	+ 350
8. Lönetillägg (*kristillägg*) åt den vikarierande personalen	+ 95,000
9. Nyanställning av två andre underläkare på röntgendiagnostiska avdelningen	+ 13,600
10. Nyanställning av en extra ordinarie sjuksköterska, en elev och två sköterskebiträden på ögonkliniken	+ 7,800
11. Förändring av en förste underläkartjänst på radiumhemmet till andre (jfr ovan under I)	— 400
12. Nedräkning av anslagsposten till rörligt tillägg	— 30,000
Summa ökning kronor	40,200.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Överföring av sjukvårdarpersonal till sinnessjukhusens avlöningsstat. Med anledning av en av framlidne professorn V. Wigert i ämnet gjord framställning, däri han fäst uppmärksamheten på att den extra ordinarie sjukvårdspersonalen vid karolinska sjukhusets psykiatriska klinik hade mycket ringa utsikter att vinna ordinarie anställning inom något så när rimlig tid, har *medicinalstyrelsen* i skrivelse till direktionen anfört:

Personalen vid de statliga sinnessjukhusen och karolinska sjukhusets psykiatriska klinik avlönas från skilda huvudtitlar. En teoretiskt framkomlig väg till frågans lösning vore, att antalet ordinarie och extra ordinarie skötarbefattningar under femte huvudtiteln ökades med det antal dylika tjänster, som för närvarande upptagits under åttonde huvudtiteln för klinikens

behov, varefter medicinalstyrelsen skulle tillhandahålla kliniken erforderlig manlig personal. Tjänsterna skulle då kunna ingå i det vid statens sjuksjukhus tillämpade befordringssystemet, och skulle medicinalstyrelsen — som för ett centralt register över all extra ordinarie sjukvårdspersonal och som kvartalsvis lämnar vederbörande sjukhusdirektioner uppgifter på vilka extra ordinarie befattningshavare, som i mån av ledigblivna tjänster inom hela kåren äro i tur att vinna ordinarie anställning — i sådant fall jämväl lämna direktionen dylik uppgift. En följd av nyss antydda anordning bleve, bland annat, att ifrågavarande befattningshavares löner skulle utbetalas av medicinalstyrelsen.

Direktionen har anført, att befordringsförhållandena för de vid karolinska sjukhuset anställda extra ordinarie sjukvårdarna äro mindre tillfredsställande, då de ha utsikt att vinna befordran till ordinarie tjänst först i den mån vakans uppstår på någon av det fåtal ordinarie befattningar, som äro upptagna på karolinska sjukhusets stat och som nyligen besatts med relativt unga innehavare. *Direktionen*, som befarar, att nuvarande otillfredsställande befordringsförhållanden för sjukhusets extra ordinarie sjukvårdare komma att inverka menligt på rekryteringen av dessa befattningar, anser sig böra hemställa, att förbättring i detta avseende genomföres på sätt medicinalstyrelsen ifrågasatt. I följd därav skulle sex i karolinska sjukhusets personalförteckning upptagna sjukvårdarbefattningar utgå därifrån och antalet skötarbefattningar i personalförteckningen för statens sinnessjukhus i motsvarande grad utökas. Vidare bör den under rubriken Sjukhuset i övrigt uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal kunna minskas med ett belopp, motsvarande avlöningar till tre extra ordinarie sjukvårdare.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot den av *direktionen* föreslagna anordningen. Ämbetsverket förutsätter, att vid bestämmandet av stadens och länets bidrag till driftkostnaderna vid karolinska sjukhuset hänsyn även i fortsättningen tages till avlöningskostnaden för de ifrågavarande befattningshavarna.

Nyanställande av sköterskeelever m. m. *Direktionen* har anført.

I den mån de på övergångsstat upptagna sjuksköterskebefattningar, som skola ersättas med elever, bli vakanta, ökas belastningen på icke-ordinarieposten med de belopp, som skola utgå till vederbörande sjuksköterskeskolor såsom ersättning för det ökade elevantalet och som kunna beräknas i genomsnitt uppgå till cirka 500 kronor för elev. Fem av dessa sjuksköterskebefattningar äro redan lediga, vilket skulle föranleda en ökad ersättning till sköterskeskolorna av omkring 2,500 kronor. Enligt meddelande från skolorna föreligga svårigheter att tillhandahålla ett ökat antal elever, och det har därför blivit nödvändigt att i stället för en av eleverna anställa ett sköterskebiträde, vilket innebär en betydligt större ökning av anslagspostens belastning, nämligen med 2,004 kronor.

Nyanställande av en städerska på garnisonssjukhuset. *Direktionen* har anført.

Personalantalet vid garnisonssjukhuset i Stockholm, som från och med den 1 juli 1940 införlivats med karolinska sjukhuset, beräknades därvid under förutsättning att för de dit förlagda medicinska och venerologiska garnisonsavdelningarna skulle erfordras tre vårdavdelningar med sammanlagt något över 100 vårdplatser. På grund av den stora tillströmningen av patienter på den medicinska garnisonsavdelningen ha emellertid ytterligare två vårdavdelningar därstädes måst tagas i bruk. Sedan statens sjuksköterskeskola under sommaren 1942 inflyttat i egen byggnad, kunna de lokaler inom garnisonssjukhuset, som skolan tidigare disponerat, användas för utökning av en av de vårdavdelningar, som disponeras för den medicinska garnisonsavdelningen, vilket nödvändiggör anställande av ytterligare en städerska därstädes. Även om det måste anses vara sannolikt, att det höga patientantalet på de till garnisonssjukhuset förlagda garnisonsavdelningarna, vilket successivt ökats under den tid, förstärkt försvarsberedskap hittills rätt, kommer att bibehållas även under budgetåret 1943/44, anser sig direktionen, med hänsyn till Kungl. Maj:ts avslag år 1941 på en liknande framställning av direktionen, icke böra ånyo hemställa om extra ordinarie anställning för sjukhusets extra personal, utan inskränker sig till att vid beräkning av anslagspostens belopp uppräknas densamma med 1,944 kronor, motsvarande lönen till ytterligare en extra städerska på garnisonssjukhuset.

Nyanställande av ett köks- och serveringsbiträde. *Direktionen* har anfört.

Statens sjuksköterskeskola erhåller, efter sin inflyttning i nya lokaler, kost från karolinska sjukhuset. Till följd härav borde egentligen ytterligare två köks- och serveringsbiträden anställas. Genom minskning av antalet disponerade matsalar under vissa måltider torde emellertid endast ett biträde behöva anställas. Kostnaden härför beräknas till 2,004 kronor.

Ändrad löneställning för ett laboratoriebiträde. *Direktionen* har anfört.

För förstärkning av arbetskrafterna på radiumhemmets laboratorium har sedan ett antal år varit anställt ett extra biträde med en avlöning av 200 kronor för månad. Då de gångna årens erfarenheter utvisa, att ett konstant behov av detta biträde föreligger, har hennes befattning ansetts böra regleras, varvid hon synes böra få anställning såsom extra laboratoriebiträde i lönegraden Ex 5.

Statskontoret har icke ansett något i och för sig vara att invända mot direktionens förslag. Enligt statskontorets mening borde dock prövningen av denna fråga anstå i avvaktan på direktionens förslag till besparings- och rationaliseringsåtgärder beträffande sjukhusets verksamhet.

Lönertillegg åt vikarierande personal. Hos Kungl. Maj:th hösten 1942 framställningar gjorts dels av svensk sjuksköterskeförening om högre avlöning åt vikarierande sjuksköterskor vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, dels ock av civilförvaltningens personalförbund om rörligt tillägg och kristillägg åt vikarier och annan tillfällig arbetskraft vid de båda sjukhusen. I yttrande häröver anhöll sjukhusdirektionen om medgivande att i

den mån så befundes vara behöfligt utbetala lönetillägg, motsvarande kristilläggen, på de löner, som utginge till vikarier vid sjukhusen. Direktionen anförde bland annat.

Ordinarie, extra ordinarie och extra befattningshavare ha erhållit dyrtidskompensation i form av rörligt tillägg och kristillägg, medan dylika löneförbättringar icke kunnat beviljas vikarier för dessa befattningshavare, då anslagen icke varit beräknade härför. Direktionen har därför nödgats att i allmänhet erbjuda vikarierna löner, som varit lägre än de i den allmänna marknaden gällande. I följd därav ha svårigheter att erhålla tillräcklig arbetskraft för vikariaten uppstått. Efter förhandlingar med sjuksköterskeföreningen placerade direktionen år 1941 vikarierande sköterskor i lönegraden Ex 7 med rätt för dem att uppbära då gällande kristillägg. Sedan kristillägget stigit, har föreningen anhållit om motsvarande höjning, vilken framställning direktionen icke ansett sig kunna tillmötesgå. De nämnda svårigheterna ha särskilt uppstått under semesterledigheterna och speciellt gällt maskinpersonal samt vissa grupper kvinnlig personal, däribland sjuksköterskor. Under en period av stigande priser anser direktionen det bäst, att den vikarierande personalens löneförbättring sker genom beviljande av särskilda lönetillägg och icke genom arvodesförhöjningar, vilka senare försvåra en återgång till lägre löner. Kostnaden för de ifrågavarande lönetilläggen beräknas för helt år utgöra 95,000 kronor vid karolinska sjukhuset och 40,000 kronor vid serafimerlasarettet.

Sedan direktionen anbefallts inkomma med utredning beträffande frågan, för vilka personalgrupper lönetilläggen vore mest av behovet påkallade, meddelade direktionen.

Särskilt stort behov av förhöjda vikarielöner föreligger i fråga om maskinavdelningarnas personal. Vid karolinska sjukhusets maskinavdelning ha därför höjda löner för vikarier måst införas redan hösten 1942. Kostnaden för kristillägg åt vikarierande personal vid nämnda avdelningar har för helt år beräknats till 5,500 kronor vid karolinska sjukhuset och 750 kronor vid lasarettet.

Även i fråga om vissa grupper kvinnlig personal har vikarieanskaffningen stött på svårigheter, särskilt i fråga om sjuksköterskor, kontors- och skrivbiträden, sköterskebiträden, städerskor samt biträden i kök och tvättinrättningar. Svårigheterna ha i huvudsak förelegat under sommarmånaderna, då semestrarna öka vikariebehovet och tillgången på arbetskraft minskas. Kostnaden för kristillägg åt nu ifrågavarande personal har beräknats för år uppgå till 39,480 kronor vid karolinska sjukhuset och 18,500 kronor vid serafimerlasarettet.

Genom beslut denna dag har Kungl. Maj:t medgivit, att direktionen må, räknat från och med den 1 januari 1943, i den omfattning förhållandena sådant påkalla tillerkänna vid de båda sjukhusen tjänstgörande vikarier och annan tillfälligt anställd personal inom maskinpersonalen och nyssnämnda kvinnliga personalgrupper lönetillägg, uppgående högst till belopp, motsvarande enligt gällande grunder utgående kristillägg till ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare i statens tjänst. Tillika har medgivits, att vederbörande anslagsposter få överskridas med vissa belopp.

Läkarbehovet på röntgendiagnostiska avdelningen. Hos Kungl. Maj:t anhöll *sjukhusdirektionen* i skrivelse den 15 december 1942, att ytterligare två andre underläkare måtte få anställas på röntgendiagnostikavdelningen. Direktionen anförde i huvudsak följande.

Antalet patienter på medicinska polikliniken har, sedan sjukhuset togs i bruk, undergått en betydande successiv ökning, vilket bland annat medfört, att den röntgendiagnostiska avdelningen i alltmer ökad utsträckning anlitas för undersökningar av poliklinikens patienter, särskilt för genomlysningsundersökningar av matsmältningskanalen. Sedan polikliniken under år 1942 i betydande omfattning börjat anlitas även av militära patienter, har patientfrekvensen på röntgenavdelningen ökats så starkt, att arbetsmängden där blivit större än vad personalen kunnat medhinna. De till röntgenavdelningen remitterade patienterna ha därför fått vänta långa tider på undersökning, vilket ur sjukvårdssynpunkt måste anses vara synnerligen olämpligt.

På medicinska polikliniken har patienttillströmningen tidvis varit större än vad som erfordrats för tillgodoseende av den medicinska undervisningen. Det har därför satts i fråga att begränsa antalet patienter. En så kraftig begränsning, att genomlysningsarbetet på röntgendiagnostiska avdelningen skulle kunna drivas med nuvarande läkarpersonal utan väntetid för patienterna, anses emellertid av vederbörande klinikchefer icke vara genomförbar. Då behovet av ökade arbetskrafter närmast föranletts av den förstärkta försvarsberedskapen, kunde det ifrågasättas, om ej kostnaderna böra utgå av anslag för försvarsberedskapens upprätthållande. För att i någon mån kompensera utgiftsökningen har direktionen emellertid (jfr ovan) höjt avgifterna för röntgenundersökningar av magsäck och grovtarm.

Medicinalstyrelsen och *arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse* tillstyrkte, att ytterligare två extra läkare anställdes på avdelningen. Vederbörande ledamot av sjukvårdsstyrelsens vetenskapliga råd vitsordade det starka behovet av personalförstärkning och tillstyrkte framställningen såsom en provisorisk åtgärd för avhjälpande av de förefintliga missförhållandena i fråga om röntgenundersökning av stockholmsgarnisonens sjuka. *Statskontoret* föreslog en interimistisk personalförstärkning i form av anställande av två tredje underläkare under högst tre månader.

Genom beslut denna dag har Kungl. Maj:t föreskrivit, att vid sjukhuset må tills vidare under budgetåret 1942/43 anställas ytterligare en andre underläkare.

Ögonklinik en. Enligt planen för karolinska sjukhusets organisation skulle serafimerlasarettets ögonklinik år 1940 överflyttas till karolinska sjukhuset. Av sparsamhetsskäl föreslogs emellertid i propositionen 1940:149, att överflyttningen skulle uppskjutas till den 1 juli 1941. Riksdagen (skrivelsen nr 321) framhöll dock, att en tidigare överflyttning icke torde medföra ökade kostnader, om icke antalet vårdplatser ökades. På grund därav syntes det riksdagen möjligt, att ögonklinik en vid karolinska sjukhuset öppnades vid en tidigare tidpunkt men i så fall med ungefär samma platsantal, som ögonklinik en vid lasarettet förfogade över. Härigenom skulle ögonsjukvården tidi-

gare tillgodoföras den moderna utrustningen vid karolinska sjukhuset och ögonklinikbyggnaden vid serafimerlasarettet kunna utnyttjas bland annat för utvidgning av neurokirurgiska kliniken. Genom beslut den 28 juni 1940 förordnade Kungl. Maj:t, att verksamheten vid ögonkliniken fick påbörjas den 1 juli 1940, dock att densamma tills vidare icke fick omfatta mer än två allmänna avdelningar och en enskild. Enligt medgivande av 1942 års riksdag skulle den odisponerade delen av kliniken, en allmän vårdavdelning om 25 platser, få användas för vård av sjuka finska barn men detta medgivande blev aldrig utnyttjat. Sedan i undervisningens intresse vidtagits åtgärder för att erhålla ökat patientantal vid kliniken, har Kungl. Maj:t den 24 juli 1942 medgivit, att den odisponerade avdelningen tills vidare får natttid användas som sovplats för uppegående patienter till förhindrande av överbeläggning på de andra avdelningarna.

Sjukhusdirektionen har anhållit, att den oanvända vårdavdelningen måtte få delvis tagas i bruk och att erforderlig icke-ordinarie personal måtte få anställas för avdelningens drift, allt när så funnes behövt. Härom har anförts.

Ögonkliniken, som vid serafimerlasarettet omfattade 59 vårdplatser på allmän sal, har på karolinska sjukhuset i sin helhet 73 dylika platser, varav 33 äro riksplatser och 10 äro avsedda för Stockholms län, medan 30 platser skola beläggas av Stockholms stad. På grund av landsortssjukhusens kraftiga utveckling och det alltför stora antalet vårdplatser för ögonsjuka vid Stockholms stads sjukhus uppstod på karolinska sjukhusets ögonklinik en underbeläggning, som vållade svårigheter för läkarutbildningen. Med anledning härav fördes under hösten 1942 förhandlingar med staden, därvid staden ställde i utsikt, att ögonsjuka i större utsträckning skulle hänvisas till karolinska sjukhuset. Under november 1942 belade staden sålunda i medeltal 20 platser; samtidigt var kliniken fullbelagd med en medelbeläggning av 47 platser. En ytterligare ökning av patientantalet skulle innebära, att de två avdelningar om tillhopa 48 platser, som tagits i bruk, bli otillräckliga och att den tredje avdelningen måste disponeras. Denna avdelnings ibruktagande påkallas även av svårigheter att bereda barn lämplig vård, då de nu använda avdelningarna sakna barnplatser och barnen således måste vårdas tillsammans med vuxna.

Den icke öppnade avdelningen torde komma att beläggas endast i den mån de nu ibruktagna avdelningarna visa sig otillräckliga eller olämpliga för patienternas vård. Såvitt nu kan bedömas, torde — även om staden skulle belägga alla sina platser — endast 12 av avdelningens 25 vårdplatser komma att bli utnyttjade. Med hänsyn härtill synes personalen på den tredje avdelningen kunna begränsas till en extra ordinarie sjuksköterska, en elev och två sköterskebiträden.

Medicinalstyrelsen har tillstyrkt framställningen.

Statskontoret har inhämtat, att patientantalet visat en tendens till minskning. Vid sådant förhållande är enligt statskontorets mening ett helt ianspråktagande av den lediga avdelningen för närvarande icke av behovet påkallat. Om patientantalet skulle uppnå den av direktionen förutsatta storleken, har statskontoret intet att erinra mot att en förnyad framställning i ämnet bifalles.

Ur personalförteckningen för karolinska sjukhuset torde böra avföras 5 vakanta sjukskötersketjänster på övergångsstat. Även en kontorsbiträdestjänst på övergångsstat har blivit ledig, men då jag föreslagit, att ett kontorsbiträde på gymnastikavdelningen skall ersättas med ett extra ordinarie kontorsbiträde med halvtidstjänstgöring, bör antalet kontorsbiträdesbefattningar på övergångsstat bibehållas oförändrat, medan antalet dylika tjänster på ordinarie stat minskas med 1.

Vidare bör benämningen av befattningarna som »maskinister av 2:a klass» för enhetlighetens skull ändras till »maskinister av 3:e klass».

Direktionens i enlighet med yttrande av medicinalstyrelsen framförda förslag om överföring av vårdarna vid psykiatriska kliniken till sinnessjukhusens stat synes mig vara en lämplig åtgärd både för att tillförsäkra karolinska sjukhuset en lika god rekrytering som övriga statliga sinnessjukhus och för att förbättra den icke-ordinarie personalens vid karolinska sjukhuset befodringsutsikter. I samråd med chefen för socialdepartementet vill jag därför förorda, att de i personalförteckningen för karolinska sjukhuset upptagna 6 sjukvårdarna överföras till personalförteckningen för statens sinnessjukhus samt att medel för avlöning av de ordinarie och icke-ordinarie sjukvårdarna vid psykiatriska kliniken överföras till anslaget till avlöningar vid sinnessjukhusen. Kungl. Maj:t torde äga meddela de ytterligare bestämmelser, som erfordras för genomförande av denna överflyttning. På sätt statskontoret anfört bör uppmärksammas, att kostnaden för sjukvårdarna även efter överflyttningen skola medräknas vid bestämmande av Stockholms stads och Stockholms läns landstings bidrag till karolinska sjukhusets drift.

Med anledning av de föreslagna ändringarna i personalförteckningen bör den i avlöningsstaten under rubriken II. Sjukhuset i övrigt uppförda anslagsposten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän* minskas med 35,000 kronor. Anslagsposten bör vidare på sätt direktionen föreslagit minskas med 7,000 kronor med anledning av den från och med innevarande budgetår genomförda höjningen av pensionsavdragen.

Vidare må framhållas, att belastningen på motsvarande anslagsposter för budgetåret 1941/42 betydligt understigit anslagsposternas belopp. Till stor del beror denna besparing på att lediga ordinarie befattningar hållits vakanta i avvaktan på Kungl. Maj:ts tillstånd till deras återbesättande. Denna minskning i belastningen motsvaras av en ökning av icke-ordinarieposten, vilken ökning dock — åtminstone om hänsyn även tages till kostnaderna för rörligt tillägg och kristillägg — är mindre än besparingen på ordinarieposten. Då i icke-ordinarieposten ingår ett betydande belopp för vakansvikariernas avlöning, torde ordinarieposten böra nedräknas, förslagsvis med 80,000 kronor.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde alltså böra minskas med sammanlagt 122,000 kronor.

I enlighet med direktionens hemställan bör den under ovannämnda ru-

brik uppförda anslagsposten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* höjas med sammanlagt 4,000 kronor för nyanställning av fyra sköterskeleaver och ett sköterskebiträde i stället för de avgångna fem sjuksköterskorna på övergångsstat. Då ovannämnda ordinarie kontorsbiträde på gymnastikavdelningen bör kunna ersätta det avgångna kontorsbiträdet på övergångsstat, torde endast kostnaden för ett extra ordinarie kontorsbiträde med halvtidstjänstgöring, cirka 1,300 kronor, böra tilläggas icke-ordinarieposten. Anslagsposten bör minskas med 9,250 kronor på grund av den föreslagna överflyttningen av tre extra ordinarie sjukvårdare till sinnessjukhusens stat. På sätt direktionen föreslagit bör posten ökas med tillhopa 4,250 kronor för nyanställning av en städerska samt ett köks- och serveringsbiträde ävensom för ändring av anställningsformen för ett laboratoriebiträde vid radiumhemmet. Såsom framgår av redogörelsen i det föregående ha vissa vikarier, huvudsakligen av rekryteringsskäl, tillerkänts ett lönetillägg som dyrtidskompensation. Anslagsposten bör av denna orsak höjas med 45,000 kronor. På röntgendiagnostiska avdelningen har, såsom också i det föregående omnämnts, på grund av stark ökning av patienttillströmningen måst anställas ytterligare en andre underläkare, vilket medför en kostnadsökning av cirka 6,800 kronor.

Den nuvarande begränsningen av ögonklinikens disposition beslöts av 1940 års riksdag, som av sparsamhetsskäl bestämde, att ögonkliniken vid överflyttningen från serafimerlasarettet till karolinska sjukhuset icke skulle omfatta flera vårdplatser än den disponerat vid lasarettet. Då patientantalet på kliniken en tid varit lägre än det för läkarutbildningen behövliga, har Stockholms stad anmodats att öka beläggningen av sina platser på kliniken. Till följd härav har patientantalet tidvis blivit så stort, att Kungl Maj:t funnit sig böra medgiva, att den vårdavdelning, som icke tagits i bruk vid kliniken, får disponeras nattetid. Därest riksdagen icke har något att häremot erinra, torde Kungl. Maj:t böra lämna medgivande till att även denna avdelning får i erforderlig utsträckning tagas i bruk, när så erfordras på grund av ökat patientantal eller för erhållande av tillgång till barnplatser. I anslutning härtill bör anslagsposten till *avlöningar åt icke-ordinarie personal* ökas med 7,800 kronor till anställande av ytterligare personal vid ögonkliniken.

I det föregående har jag föreslagit indragning av en förste underläkartjänst på radiumhemmet, vilket medför en minskning med 7,200 kronor.

Anslagsposten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* torde således böra höjas med i runt tal 53,000 kronor.

I enlighet med direktionens förslag bör anslagsposten till *rörligt tillägg* med ledning av den låga belastningen under budgetåret 1941/42 — sannolikt sammanhängande med vakansvikariaten — nedräknas med 30,000 kronor.

I övrigt torde inga ändringar i avlöningsstaten erfordras. Anslaget bör alltså minskas med 99,000 kronor till 4,125,000 kronor. Vid beräkningen

av anslagsposterna för nästa budgetår har enligt gällande budgetprinciper hänsyn icke tagits till förändringar, som föranledas av militärtjänstgöring.

Av tillkallade sakkunniga har verkställt översyn av tjänsteförteckningen för allmänna civilförvaltningen, i vad avser statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka. På förekommen anledning ha de sakkunniga även avgivit förslag beträffande ändrad lönegradsplacering av viss maskinpersonal vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Sakkunnigförslaget är för närvarande föremål för remissbehandling. Därest detsamma skulle föranleda förslag till riksdagen angående ändrad lönegradsplacering beträffande motsvarande personal vid statens sinnessjukhus, torde jag senare få till prövning upptaga de lönespörsmål, som beröra karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

III. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 3,110,000 kronor och disponeras enligt omkostnadsstat, som med tillhörande bestämmelser finnes införd på sid. 477 f. i statsliggaren.

Direktionen för karolinska sjukhuset har föreslagit minskning av anslaget med 10,000 kronor såsom framgår av följande sammanställning:

	1941/42 utgifter i runt tal kr.	1942/43 anslag kr.	1943/44	
			beräknade utgifter kr.	ökning eller minskning kr.
1. Sjukvård m. m. åt personalen, förslagsvis	13,500	5,000	14,000	+ 9,000
2. Resersättningar, förslagsvis	9,500	19,000	19,000	
3. Expenser:				
a. Bränsle, lyse och vatten, förslagsvis	950,000	725,000	725,000	
b. Övriga expenser	111,000	127,000	124,000	— 3,000
4. Övriga utgifter:				
a. Inventariers underhåll och komplettering	151,300	230,600	230,000	
b. Tvätt och renhållning, förslagsvis	64,400	65,000	65,000	
c. Kosthåll, förslagsvis	903,400	985,000	985,000	
d. Läkemedel, förslagsvis	311,000	267,000	300,000	+ 33,000
e. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården, förslagsvis	572,500	659,000	610,000	— 49,000
f. Diverse utgifter	21,200	28,000	28,000	
Summa	3,107,800	3,110,000	3,100,000	— 10,000

Statskontoret har framhållit, att av direktionens framställning framgår, att bränslekostnaderna vid karolinska sjukhuset under budgetåret 1941/42 belöpte sig till icke mindre än cirka 815,600 kronor. För budgetåret 1943/44 har för enahanda ändamål beräknats endast 570,000 kronor. Då emellertid, såvitt statskontoret nu kan bedöma, det måste förutses, att vedeldning även under sistnämnda budgetår måste förekomma vid sjukhuset i avsevärd omfattning, samt nämnda omständighet föranleder betydande merkostnader för sjukhuset, anser ämbetsverket en uppräknig av bränsleposten med minst 130,000 kronor till 700,000 kronor påkallad.

Departement-
schefen.

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt personalen torde med ledning av belastningen under sistförflutna budgetår böra höjas med 8,000 kronor till 13,000 kronor. Belastningen på anslagsposten till reseersättningar har varit mindre än anslagspostens nuvarande belopp men bör icke föranleda någon sänkning, då radiofysiska institutionens kontrollverksamhet icke pågick under hela budgetåret 1941/42. Kostnaden för bränsle har under nämnda budgetår väsentligt överstigit det för budgetåret 1942/43 beräknade beloppet. Då sjukhuset enligt vad jag under hand inhämtat beräknas erhålla ökad koltilldelning och bränsleförbrukningen icke bör beräknas med utgångspunkt från de senaste årens stränga vintrar, bör delposten till bränsle m. m. kunna uppföras med 740,000 kronor (ökning 15,000 kronor). Delposten till övriga expenser bör i enlighet med direktionens förslag nedsättas med 3,000 kronor.

Anslagsposten till övriga utgifter torde med utgångspunkt från de senaste belastningssiffrorna böra minskas med 30,000 kronor. Det bör framhållas, att prisstegringar skett successivt under det senast tilländalupna budgetåret, varför belastningen därunder icke direkt kan läggas till grund för uppskattningen av anslagsbehovet för nästa budgetår. Vid beräkningen av anslagspostens belopp har jag förutsatt, att kostnaden för tvätt skall kunna minskas något genom de av direktionen vidtagna eller planerade besparingsåtgärderna.

Förevarande anslag torde alltså för nästa budgetår böra sänkas med 10,000 kronor till 3,100,000 kronor.

I detta sammanhang må erinras, att i n k o m s t e r n a vid karolinska sjukhuset och avgifterna för kontroll å radiologiskt arbete för nästa budgetår i riksstatsförslaget beräknats till sammanlagt 4,400,000 kronor. För budgetåret 1941/42 ha statens nettoutgifter för driften av karolinska sjukhuset enligt direktionens beräkningar utgjort cirka 2,980,000 kronor. För nästa budgetår ha nettoutgifterna av direktionen beräknats till 3,011,000 kronor. Antalet vård dagar vid sjukhuset har under budgetåret 1941/42 utgjort cirka 427,500, vilket antal direktionen räknat med även för nästa budgetår. Kostnaden för vård dag, som enligt direktionen under sistförflutna budgetår utgjort 15 kronor 97 öre, beräknas för budgetåret 1943/44 stiga

till 16 kronor 40 öre. För militära patienter utgjorde antalet vård dagar 26.5 procent av hela antalet vård dagar vid sjukhuset och antalet poliklinikbesök 29 procent av samtliga dylika besök. Kostnaden för garnisonssjukvården beräknas av direktionen under budgetåret 1941/42 ha uppgått till cirka 1,810,000 kronor, varav omkring 1,731,000 kronor bestritts från åttonde huvudtiteln. För nästa budgetår har direktionen angivit motsvarande siffror till respektive 1,859,000 och 1,780,000 kronor.

IV. Reservationsanslaget till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Utrustning.

För utrustning av karolinska sjukhuset ha anvisats anslag å tillhopa 4,330,000 kronor (bidrag ha även lämnats av Konung Gustaf V:s jubileumsfond, Stockholms stad och Stockholms läns landsting). Anslag för ändamålet var senast uppfört i riksstaten för budgetåret 1939/40. I samband med den allmänna besparingsaktionen vid krislägets inträde föreskrev Kungl. Maj:t den 24 maj 1940, att av ifrågavarande reservationsanslag ett belopp av 150,000 kronor tills vidare icke skulle få tagas i anspråk utan Kungl. Maj:ts medgivande. På framställning av direktionen för sjukhuset har Kungl. Maj:t sedermera medgivit, att anslaget får disponeras även under budgetåret 1942/43.

Direktionen har hemställt, att för utrustning av sjukhuset måtte för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av 345,000 kronor.

Utrustningen hann i väsentliga delar anskaffas före världskrigets utbrott och var vid den tidpunkt, då sjukhuset i början av år 1940 togs i bruk, så pass fullständig, att något hinder för sjukhusets drivande icke förelåg. En betydande del av utrustningen har emellertid ännu icke anskaffats, vilket i huvudsak föranletts av krigsförhållandena. Avspärningen från de transoceaniska länderna har nämligen dels helt hindrat anskaffningen av vissa utrustningsartiklar och dels beträffande andra artiklar medfört så betydande prisförhöjning eller så försämrad kvalitet att det ansetts tillrådligt att i det längsta uppskjuta anskaffningen av desamma. Då förhållandena under budgetåret 1942/43 icke, så vitt nu kan bedömas, komma att ge ökade möjligheter till anskaffning av vissa delar av den återstående utrustningen och då Kungl. Maj:t icke utan riksdagens medgivande torde giva direktionen tillstånd att även efter utgången av innevarande budgetår disponera anslaget, får direktionen hemställa, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen att för utrustningens fullbordande anvisa medel till belopp, motsvarande vad som vid budgetårets utgång beräknas återstå av anslaget. Av anslaget återstår i augusti 1942 ett belopp av 545,373 kronor 2 öre, vari innefattas ovannämnda belopp å 150,000 kronor. Det kan beräknas, att under innevarande budgetår ett belopp av högst 200,000 kronor av den nuvarande behållningen kommer att tagas i bruk för fortsatt anskaffning av utrustningspersedlar.

Direktionen hemställer därför, att för nämnda ändamål måtte för budgetåret 1943/44 anvisas ett anslag å 345,000 kronor.

Statskontoret har ansett direktionens yrkande på så sätt böra bifallas, att Kungl. Maj:t genom särskilt brev föreskriver, att av den under innevarande budgetår disponibla reservationen allenast ett belopp av högst 200,000 kronor får av direktionen disponeras, att för ändamålet i fråga å riksstaten för budgetåret 1943/44 upptages ett reservationsanslag å 200,000 kronor, samt att frågan om anvisande av ytterligare medel för ändamålet upptages till omprövning vid behandlingen av direktionens anslagsäskanden för budgetåret 1944/45.

Departementschefen.

Då innevarande budgetår är det tredje efter det, varunder ifrågavarande reservationsanslag senast uppfördes i riksstaten, får anslaget enligt antagna grunder icke disponeras även under nästa budgetår. Enligt budgetredovisningen utgjorde reservationen å anslaget vid utgången av budgetåret 1941/42 567,161 kronor 55 öre. Härav skulle enligt direktionens beräkningar vid utgången av innevarande budgetår återstå ett belopp av cirka 345,000 kronor, varav 150,000 kronor icke få användas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Direktionen och statskontoret ha föreslagit, att för ifrågavarande ändamål anvisas ett nytt anslag för nästa budgetår. Vad angår det nya anslagets belopp, har direktionen föreslagit 345,000 kronor, medan statskontoret ansett ett belopp av 200,000 kronor vara tillräckligt för nästa budgetår.

För min del vill jag i likhet med vad som skett i andra dylika fall föreslå, att riksdagens medgivande att disponera anslaget även under budgetåren 1943/45 inhämtas.

V. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar.

Anslaget är uppfört med 1,876,500 kronor. Avlöningsstaten för lasarettet och tillhörande bestämmelser återfinnas på sid. 478 ff. i statsliggaren.

Direktionen för karolinska sjukhuset har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår höjes med 11,000 kronor. Direktionen har anfört i huvudsak följande:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän. Beträffande lasarettets kontorspersonal hade besparingsberedningens sjukhussakkunniga föreslagit bland annat att, när ett ordinarie kameralbiträde på sysslomanskontoret avginge med pension, de med befattningen förenade arbetsuppgifterna borde fördelas på andra. Direktionen uttalade i avgivet yttrande att, om denna befattning indroges, borde en extra kameralbiträdesbefattning (Ex 9) förändras till ordinarie kanslibiträdestjänst (A 7). I propositionen 1942: 288 (sid. 54) anförde departementschefen, att frågan om förändring av den extra kameralbiträdestjänsten till ordinarie kanslibiträdestjänst finge upptagas till behandling vid påföljande års budgetarbete. Den ordinarie kameralbiträdestjänsten har upptagits på övergångsstat. Den nuvarande innehavaren uppnår pensionsåldern i september 1943. Befattningen bör sålunda kvarstå på lasarettets övergångsstat även under nästa budgetår. Den extra kameralbiträdesbefattningen innehas av föreståndaren för den del av sysslomanskontoret, som handhar

avräkningen med patienterna. Med hänsyn till det omdöme och den noggrannhet, som kräves på denna post, bör föreståndaren för denna avdelning erhålla anställning som ordinarie kanslibitråde. Då det extra kameralbiträdet tjänstgjort vid lasarettet under en lång följd av år, hemställer direktionen, att om hans nuvarande befattning sålunda ändras till en ordinarie kanslibiträdestjänst, direktionen måtte bemyndigas att, utan hinder av vad som är föreskrivet om ledigförklarande av och kompetensbestämmelser för dylik tjänst, konstituera honom till befattningens innehavare.

Vid beräkning av anslagspostens belastning under budgetåret 1943/44 har direktionen räknat med avlöning under ett kvartal på den ordinarie kameralbiträdestjänsten och under tre kvartal på den föreslagna kanslibiträdestjänsten.

Direktionen föreslår, att anslagsposten med hänsyn till pensionsavdragens höjning, för budgetåret 1943/44 nedsättes med 2,000 kronor.

A v l ö n i n g a r t i l l ö v r i g i c k e - o r d i n a r i e p e r s o n a l. Under förutsättning, att ovannämnda extra kameralbiträdestjänst från och med den 1 oktober 1943 ändras till en ordinarie kanslibiträdestjänst, kommer belastningen på denna anslagspost att minska. Å andra sidan kan beräknas, att för avlöningsförhöjningar åt extra ordinarie och extra tjänstemän kommer att erfordras ett något förhöjt belopp. Direktionen föreslår därför en nedsättning med endast 1,500 kronor. Emellertid föreslår direktionen, att anslagsposten uppräknas med 40,000 kronor för lönetillägg (»kristillägg») åt vikarier. Anslagsposten bör alltså höjas med 38,500 kronor.

R ö r l i g t t i l l ä g g. Belastningen på denna anslagspost, som för innevarande budgetår upptagits till 223,700 kronor, beräknas för budgetåret 1943/44 uppgå till 198,200 kronor (— 25,500 kronor).

I enlighet med vad som beslutats vid 1942 års riksdag bör den ordinarie kameralbiträdestjänsten indragas från och med den 1 oktober 1943. Direktionen har föreslagit, att extra kameralbiträdet på sysslomanskontoret i samband därmed måtte erhålla tjänsteställning som ordinarie kanslibitråde. Jag anser mig icke böra för närvarande biträda detta förslag.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör dels i enlighet med direktionens förslag minska med 2,000 kronor på grund av den vidtagna höjningen av pensionsavdragen, dels sänkas med 3,000 kronor med anledning av indragningen av kameralbiträdestjänsten. Sammanlagt bör anslagsposten alltså minska med 5,000 kronor. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör öka dels med 1,700 kronor på grund av avlöningsförhöjningar, dels med 19,300 kronor i anslutning till förutnämnda löneförbättring för vikarierande personal (jfr avdelningen II. ovan) och bör således höjas med tillhoppa 21,000 kronor. Vidare bör anslagsposten till rörligt tillägg minska med 25,500 kronor i överensstämmelse med vad direktionen beräknat. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra minska med (— 5,000 + 21,000 — 25,500 =) 9,500 kronor till 1,867,000 kronor.

Departement-
schefen.

VI. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader.

Detta anslag är uppfört med 1,535,000 kronor och disponeras enligt omkostnadsstat, införd på sid. 483 i statsliggaren.

Sjukhusdirektionen har föreslagit höjning av anslaget med 57,000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning:

	1941/42 utgifter i runt tal kr.	1942/43 anslag kr.	1943/1944	
			beräknade utgifter kr.	ökning eller minskning kr.
1. Sjukvård m. m. åt personalen, <i>förslagsvis</i>	9,100	6,500	10,000	+ 3,500
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	500	500	500	
3. Expenser:				
a. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	362,000	318,000	369,000	+ 51,000
b. Övriga expenser	39,200	42,000	42,700	+ 700
4. Övriga utgifter:				
a. Inventariers underhåll och komplettering	188,900	164,000	194,000	+ 30,000
b. Tvätt och renhållning, <i>förslagsvis</i>	21,900	24,000	24,000	
c. Kosthåll, <i>förslagsvis</i>	292,300	386,000	355,000	— 31,000
d. Läkemedel, <i>förslagsvis</i>	118,700	137,000	140,000	+ 3,000
e. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården, <i>förslagsvis</i>	210,500	250,200	250,000	— 200
f. Ränta och amortering å lån hos pensionsstyrelsen	198,800	198,800	198,800	
g. Diverse utgifter	6,500	8,000	8,000	
Summa	1,448,400	1,535,000	1,592,000	+ 57,000

Beträffande beräkningen av omkostnadsstaten har direktionen anfört bland annat följande:

Direktionens förslag till omkostnadsstat för budgetåret 1942/43 förutsatte, att utökningen av de kirurgiska och neurokirurgiska klinikerna skulle kunna genomföras från nämnda budgetårs början.

Det är uppenbart, att den stora personalökning, som följer med utvidgningen av de kirurgiska och neurokirurgiska klinikerna, kommer att medföra ökat medelsbehov å delposten till sjukvård m. m.

Den byggnad, vari neurokirurgiska klinikens nya lokaler skola inrymmas, har visserligen tillförts värme, ehuru ej i samma utsträckning som övriga byggnader, men förbrukning av gas, elektrisk energi och vatten har givetvis icke förekommit därstädes under ombyggnadstiden.

Delposten inventariers underhåll och komplettering har upptagits till det nuvarande beloppet med tillägg av 30,000 kronor för utgifter av engångs-

karaktär, varmed avses fortsatt modernisering av avdelningarnas utrustning. Samma belopp begärdes för innevarande budgetår men anvisades icke, vilket torde ha berott på den stora nyanskaffning till neurokirurgiska kliniken, för vilken särskilt anslag anvisades. Det synes emellertid vara angeläget, att den modernisering av lasarettets successiva utrustning, som ägt rum under de senaste åren, får fullföljas.

Den skärpta ransoneringen, varubristen, som gjort att lagren av livsmedel ej kunnat förnyas, samt en av direktionen genomförd ny kostordning ha för budgetåret 1941/42 medfört en betydande besparing (cirka 58,000 kronor) å delposten till kosthåll. Kostnaden per underhållsdag har uppgått till kronor 2: 12 mot kronor 2: 60 för budgetåret 1940/41. Med utgångspunkt från dagkostnaden för 1941/42 har delposten för budgetåret 1943/44 beräknats till 355,000 kronor eller 31,000 kronor mindre än det för 1942/43 anvisade beloppet.

Vidtagna åtgärder ha medfört en minskning av kostnaden för läkemedel per underhållsdag, som på grund av prisökning dock ej blivit större än cirka 2 öre (för 1940/41 87,9 öre och för 1941/42 86 öre). Det synes vara berättigat att för budgetåret 1943/44 räkna med en ytterligare reducerad kostnad per underhållsdag eller 84 öre.

Statskontoret har med hänsyn till de höga utrustningskostnaderna för neurokirurgiska kliniken och den avsevärda förnyelse av lasarettets inventariebestånd, som i samband därmed verkställt, ansett särskilda medel icke böra för nästkommande budgetår beräknas för inventariers underhåll och komplettering.

Omkostnadsanslaget för innevarande budgetår är beräknat med hänsyn till att utvidgningen av kirurgiska och neurokirurgiska klinikerna medför ökning av omkostnaderna. I avbidan på närmare erfarenhet har dock en viss återhållsamhet iakttagits. Av samma skäl torde någon höjning av anslagsposten till sjukvård m. m. icke böra nu företagas. Delposten till bränsle, lyse och vatten torde också kunna uppföras med oförändrat belopp. Någon höjning av delposten till övriga expenser anser jag mig icke böra för närvarande tillstyrka.

Anslagsposten till övriga utgifter har av direktionen beräknats till ett belopp, som överstiger det nuvarande med 1,800 kronor. Därvid har direktionen räknat med att 30,000 kronor skola anvisas för modernisering av avdelningarnas sängutrustning m. m., för vilket ändamål under budgetåren 1939/42 disponerats sammanlagt 100,000 kronor (jfr prop. 1941: 74, sid. 67 f.). För innevarande budgetår ha medel icke beräknats för denna modernisering, emedan avsevärda medel måst anvisas till utrustning av neurokirurgiska kliniken. Då den successiva moderniseringen av sängar och dylikt bör fortgå, vill jag tillstyrka den begärda medelsanvisningen härför. Anslagsposten till övriga utgifter bör emellertid uppföras med nuvarande belopp.

Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 1,535,000 kronor.

Departementschefen.

I detta sammanhang må nämnas, att i n k o m s t e r n a vid serafimerlasarettet i årets statsverksproposition upptagits till 2,300,000 kronor. Dagkostnaden vid lasarettet under nästa budgetår har av direktionen beräknats till 20 kronor 41 öre. Detta tal understiger något dagkostnaden för budgetåret 1941/42, 20 kronor 69 öre, vilken senare delvis förklaras av att antalet underhållsdagar till följd av ombyggnadsarbetena varit avsevärt mindre än normalt.

VII. Hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att:

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1943/44, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska sjukhuset, som föranledas av vad jag i det föregående anför;

2. godkänna följande avlöningsstat för karolinska sjukhuset, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

I. Radiofysiska och radiopatologiska institutionerna.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	67,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ...	»	10,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	17,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	9,000
	Summa kronor	103,000

II. Sjukhuset i övrigt.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	895,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	»	214,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	2,493,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	420,000
	Summa kronor	4,022,000

III. Sammanfattning.

I. Radiofysiska och radiopatologiska institutionerna kronor	103,000
II. Sjukhuset i övrigt »	4,022,000
	Summa kronor	4,125,000;

3. till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4,125,000;

4. till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3,100,000;

5. medgiva, att vid utgången av budgetåret 1942/43 befintlig reservation å det senast för budgetåret 1939/40 anvisade reservationsanslaget till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Utrustning* må disponeras intill utgången av budgetåret 1944/45;

6. godkänna följande avlöningsstat för *serafimerlasarettet*, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> kronor	383,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> »	144,800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> »	1,141,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> »	198,200
	Summa kronor	1,867,000;

7. till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,867,000;

8. till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,535,000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

C. A. Charpentier.